

Reakcia na odlišné stanovisko člena Súdnej rady M. Fečíka k uzneseniu Súdnej rady č. 352/2025 zo dňa 18. novembra 2025

Kolega a člen Súdnej rady M. Fečík podal odlišné stanovisko k uzneseniu Súdnej rady č. 352/2025 zo dňa 18. novembra 2025 o odpovedi k etickej dileme sudkyne Najvyššieho správneho súdu SR. Je možno na škodu veci, že podávanie svojho disentu verejne počas zasadnutia Súdnej rady neoznámil ostatným členom Súdnej rady. Tí by mohli rovnako uviesť svoju konkurenciu k jeho disentu, pričom všetky stanoviská by boli publikované rovnako ako uznesenie samotné (§ 6 ods. 12 zákona o Súdnej rade in fine). Z diskusie síce vyplynulo, že M. Fečík má iný názor ako väčšina členov, ale v záujme rozvíjania diskurzu o postavení a právomociach Súdnej rady nielen na zasadnutí, ale aj pre historickú pamäť inštitúcie či navonok, by bolo lepšie, ak by sa odlišné a konkurujúce stanoviská členov Súdnej rady zverejňovali spolu. Nakoľko mi už nie je možné podať k jeho disentu konkurenciu, tak využívam inú formu ako polemizovať s jeho odborným názorom.

Stanovisko kolegu M. Fečíka je zaujímavé z oboch dôvodov, pre ktoré sa rozhodol pripojiť svoj dissent k uzneseniu Súdnej rady. A to (i) či Súdna rada má vôbec kompetenciu prijímať stanoviská a odpovede ku konkrétnym etickým dilemám sudcov a jednak (ii) ako vnímať otázku neustrannosti vo vzťahu k zákonu a vo vzťahu k etike. Podobne ako kolega aj ja predstavím svoj názor v dvoch častiach.

Právomoc Súdnej rady prijímať stanoviská a odpovede ku etickým dilemám sudcov

Ako problematické vidí M. Fečík absenciu výslovného právneho základu Súdnej rady prijímať stanoviská k výkladu zásad sudcovskej etiky ako aj k poskytovaniu odpovedí na konkrétne otázky. Podľa neho si túto kompetenciu vytvorila Súdna rada sama v čl. V ods. 1 Zásad sudcovskej etiky, pričom ústavná norma čl. 141a) ods. 6 písm. j) ústavy je nedostatočná, pretože kým zásady sú normatívnym aktom, tak stanoviská a odpovede majú kvalitu individuálnych aktov, smerujúcich mimo Súdnej rady. Navyše, tieto akty môžu zasahovať do subjektívnych práv sudcov, ak sú tí identifikovateľní zo stanoviska či odpovede a ich správanie či konanie bolo vyhodnotené ako rozporné s etikou. Do popredia dáva M. Fečík ustanovenie čl. 141b ods. 1 ústavy, ktorým ústavodarca výslovne zveril Súdnej rade právomoc prijímať stanoviská pri zisťovaní predpokladov sudcovskej spôsobilosti a majetkových pomerov sudcov, resp. § 217b ods. 3 a 4 zákona č. 154/2001 Z.z., ktoré umožňujú Etickej komisii prokurátorov prijímať stanoviská a odporúčania v konkrétnych prípadoch ohľadom etiky. A keďže iný právny predpis

neumožňuje Súdnej rade prijímanie stanovísk či odpovedí na etické dilemy platí, že takú právomoc Súdna rada nemá.

O tomto právnom názore možno polemizovať. Aj keď na jednej strane súhlasím, že celkom jasný a jednoznačný právny základ pre právomoc Súdnej rady v tejto oblasti absentuje a z hľadiska úplnej právnej istoty by bolo žiadúce, aby ho ústavodarca či zákonodarca vytvoril. Na druhej strane však podľa môjho názoru postačuje dostatočný právny základ pre právomoc Súdnej rady. A ten je podľa mňa daný už v súčasnom stave de lege lata.

Prvým právnym základom je kompetencia Súdnej rady vydávať zásady sudcovskej etiky v spolupráci so sudcovskými radami [čl. 141a) ods. 6 písm. j) ústavy]. Argument znie, že ak môže Súdna rada vydávať zásady etiky v spolupráci s orgánmi sudcovskej samosprávy, môže tak robiť bez časových a vecných obmedzení. Vydávanie zásad je možné aktualizovať, sprehľadňovať, precizovať či rozširovať. Či tak bude Súdna rada robiť neustálou aktualizáciou tých istých zásad alebo prostredníctvom jednotlivých prípadov, nie je materiálny rozdiel.

Aj keby Súdna rada nemala právomoc na prijímanie stanovísk a odpovedí ku konkrétnym sudcovským dilemám, ako orgán sudcovskej legitimacy je v pravidelnom kontakte so sudcami. Nemôže sudcom zabrániť, aby sa na ňu obracali so svojimi etickými problémami formálne alebo neformálne. Pri absencii právomoci by nič nebránilo Súdnej rade, aby zásady sudcovskej etiky aktualizovala na mesačnej báze, na každom zasadnutí, len na základe neformálnych podnetov zo strany sudcov v spolupráci so sudcovskými radami. To, že Súdna rada vydá stanovisko či odpoveď verejne, je transparentnejšie, ako keby to robila vychádzajúc len z neformálnych podnetov samotných sudcov. Povedané inak, neobmedzená právomoc časovo a vecne vydávať všeobecné zásady etiky v sebe implicitne obsahuje aj dávanie stanovísk či odpovedí na konkrétne etické dilemy. V opačnom prípade, ak by sa zásady nemohli rozvíjať podľa individuálnych prípadov, ani prijímanie zásad by nemalo význam, pretože len konkrétne etické dilemy vedú k prijímaniu všeobecnej právnej úpravy. Aby Súdna rada mohla prijať Zásady, musí mať konkrétne prípady etických dilem, ktorým slovenskí sudcovia denno-denne čelia.

Ďalším právnym základom pre vydávanie stanovísk a odpovedí na etické dilemy sudcov je možné podľa mňa považovať ustanovenie § 3a písm. c) zákona o Súdnej rade. Toto ustanovenie je špecifikáciou právomoci Súdnej rady k verejnej kontrole súdnictva [čl. 141a) ods. 6 písm. a) ústavy]. Podľa tohto ustanovenia môže Súdna rada prijímať opatrenia na posilňovanie dôvery verejnosti v súdnictvo.

Zákonodarca ani ústavodarca však nešpecifikujú, o aké opatrenia má ísť. Podľa mňa môže ísť o akékoľvek opatrenia, ak (i) sledujú posilňovanie dôvery verejnosti v súdnictvo;

(ii) nezasahujú do právomoci či kompetencií iných orgánov a (iii) opatrenia sú naviazané na iné kompetencie, ktorými Súdna rada bez pochybností disponuje. Opatrenie môže byť individuálny alebo hybridný akt.

Stanoviská k výkladu zásad sudcovskej etiky či odpovede na konkrétne etické dilemy sudcov, sú podľa mňa činnosťou, ktorú je možné považovať za opatrenia smerujúce k posilňovaniu dôvery verejnosti v justíciu. Tým, že je proces vydávania stanovísk a odpovedí transparentný, založený na skutočných okolnostiach, stanovisko či odpoveď sú verejné diskutované v Etickej komisii a potom na zasadnutí Súdnej rady, Súdna rada ich schvaľuje, sú zverejňované a nakoniec tieto akty formujú etiku sudcov, prispievajú k dôveryhodnosti justície.

A tretím právnym základom je podľa mňa všeobecná charakteristika Súdnej rady ako orgánu sudcovskej legitimacy. Aj z tohto ustanovenia je možné vyvodiť právomoc Súdnej rady vydávať stanoviská a odpovede na etické dilemy. Legitimita zahŕňa aj oblasť etiky, pretože etymologicky súvisí so správnosťou, správnym fungovaním súdnej moci. Aby sudcovia vykonávali svoju funkciu správne (legitímne), musia okrem iného konať a postupovať eticky. A práve vydávaním stanovísk a odpovedí v oblasti sudcovskej etiky, Súdna rada prispieva k správemu (t.j. legitímnemu) výkonu súdnej moci.

Podľa môjho názoru tieto tri právne základy či už samostatne alebo vo vzájomnom spojení považujem za dostatočný právny základ pre právomoc Súdnej rady v tejto oblasti.

Argument o zásahu do subjektívnych práv sudcov, ktorí sú identifikovaní v stanovisku či odpovedi, netreba brať na ľahkú váhu. Aby však bol zásah do súkromia vôbec relevantný, musí dosiahnuť určitý minimálny prah. Aj z tohto dôvodu napr. ESLP pracuje s konceptom určitej úrovni závažnosti. Až po jej prekročení existuje prípad porušenia práva na súkromie, ktoré musí prejsť testom proporcionality, aby takýto zásah bol súladný s ústavou. Okrem toho, pre zásahy do práva na súkromie na pracovisku či v súvislosti s výkonom práce, ESLP používa dva prístupy - reason-based prístup a consequence-based prístup. Pri eticky problematickom správaní sa sudcu do úvahy pripadá len ten druhý.

Podľa mňa však stanoviská a odpovede Súdnej rady kvalitatívnu stránku závažnosti zásahu do súkromia nedosahujú. Stanoviská a odpovede Súdnej rady nie sú rozhodnutia o porušení etiky toho-ktorého sudcu. Práve naopak, skutkový stav tvorí len „podvozok“ pre všeobecné úvahy o etických úvahách týkajúcich sa skutkového stavu. Výroková časť absentuje, sankcie neexistujú a jediné, čo Súdna rada prijíma sú všeobecné východiská etického uvažovania na konkrétnu situáciu. Nejde tak o rozhodovanie o spáchaní etického deliktu, aj preto je analógia z disentu M. Fečíka s judikatúrou Najvyššieho súdu SR vo veciach VZN nepriliehavá (ak obec

môže prijať VZN v konkrétnom prípade, neznamená to jej právomoc uskutočňovať individuálne rozhodovanie v danej oblasti).

V tejto konštelácii zásah do subjektívnych práv sudcov je minimalizovaný, ale nie je ho možné absolútne vylúčiť. Aj z tohto dôvodu si Súdna rada musí dať pozor, aby jej závery boli všeobecné a tendovali skôr ku zásadám etiky ako ku individuálnym prípadom.

A nakoniec treba poukázať aj na historickú genézu daného ustanovenia čl. 141a) ods. 6 písm. j) ústavy, ktoré podľa mňa výrazne favorizuje výkon právomoci Súdnej rady v tejto oblasti. Predmetné ustanovenie bolo zaradené do ústavy ústavným zákonom č. 161/2014 Z.z. V dôvodovej správe k tomuto ustanoveniu sa píše, že: *„Zásady sudcovskej etiky musia mať za cieľ formulovať v rozumnej a primeranej miere pravidlá správania sa sudcov a v súlade s Ústavou Slovenskej republiky a zákonmi, rozvíjajúc ich princípy tak, aby nenarušovali zásady nezávislosti sudcov pri ich rozhodovacej činnosti a zároveň posilňovali dôveru verejnosti v nezávislý a nestranný výkon súdnictva. Existencia zásad sudcovskej etiky, ich dôsledné dodržiavanie a vynucovanie v prípade zlyhania sudcu je dôležitým predpokladom pre posilňovanie dôvery občanov v nestranné a nezávislé súdnictvo. Navrhuje sa preto, aby priamo ústavná úprava zaviazala súdnu radu vydať zásady sudcovskej etiky, a to v spolupráci s orgánmi sudcovskej samosprávy [čl. 141a ods. 6 písm. h)].“* Z uvedeného vyplýva, že ústavodarca chcel, aby Súdna rada okrem prijatia zásad sudcovskej etiky tie aj rozvíjala. Pod rozvíjanie sa dá celkom jasne subsumovať aj vydávanie stanovísk a odpovedí na každodenné dilemy sudcov v oblasti etiky

Následne Súdna rada v roku 2015 prijala Zásady sudcovskej etiky, kde uviedla svoju právomoc na vydávanie stanovísk k výkladu zásad sudcovskej etiky a odpovedí na etické dilemy sudcov. Celkovo prax vydávania stanovísk existuje skoro 10 rokov bez toho, aby ju niekto spochybňoval hoci odvtedy sa v Súdnej rade vystriedali desiatky členov. Iste, prax nemôže založiť právomoc. Ale jej dlhodobosť je indikátorom, že panuje všeobecný konsenzus, že takú právomoc Súdna rada má.

A celkom na záver sa treba zamyslieť aj nad dôsledkami, ktoré by neexistencia právomoci Súdnej rady prijímať stanoviská a odpovede k etickým dilemám priniesla. S cieľom zachovania právneho purizmu, ktorý je aj tak len ilúziou, by sa zrušili všetky stanoviská a odpovede, ktoré za skoro 10 rokov Súdna rada vydala. Platí, že ak štátny orgán koná ultra vires, akt, ktorý vydáva, nie je neplatný, ale je neexistenčný – hľadá sa naň ako keby nikdy neexistoval. Aj z tohto dôvodu *fiat iustitia et pereat mundus* nie je namieste.

Nestrannosť ako zákonná a etická kategória

Aj keď M. Fečík súhlasí s časťou uznesenia Súdnej rady č. 352/2025 podrobuje ho vecnej kritike. V tejto časti disentu je nosným argumentom M. Fečíka téza, že nestrannosť sa nemôže posudzovať v etickej rovine, pretože ide o postup sudcu vo veci - konanie a rozhodovanie. Posudzovanie nestrannosti aj v etickej rovine by podľa neho mohlo spôsobiť absurdné dôsledky - rozhodnutie by bolo zákonné ale eticky problematické. Tým by mohla byť spochybnená autorita súdnej moci. Jedinou možnosťou ako riešiť etické dilemy pri nestrannosti, ktorá sa týka konania a rozhodovania sudcu v konaní, je preto podľa M. Fečíka inštančný postup a formalizovaný proces, ktorý je právom regulovaný. Súdna rada podľa neho privolaním judikatúry k nestrannosti v podstate determinovala zákonnosť postupu a rozhodovania sudcu v konaní. Rovnako vyjadril obavu, aby sa rozhodovanie Súdnej rady nestalo prostriedkom nátlaku na sudcov v oblasti etiky.

Podľa mňa je táto argumentácia založená na nesprávnom koncepčnom vzťahu medzi etikou a právom (zákonnosťou). Etické otázky sú oveľa širšie ako právne otázky. Na vzťah medzi etikou a právom existuje nespočetné množstvo názorov a prístupov, ale zdá sa, že dominujúci prístup je ten, že kým právo a etika sú nezávislými normatívnymi systémami, zároveň medzi nimi existuje aj určitý prienik. Ten býva najčastejšie znázornený nasledovne:

Nezávislosť medzi oboma systémami vzniká v tom, že oba upravujú odlišné situácie. Právo upravuje napr. technické a procesné normy, ktoré nemajú svoje protějšky v etike. Na druhej strane vnútorné prežívanie človeka, filantropia sú kategórie etické, ale právo ich nereguluje. Z tohto dôvodu môžu vznikať situácie, kedy je konanie neetické a zároveň legálne (napr. klamanie alebo cudzoložstvo), resp. konanie môže byť nelegálne, ale etické (napr. vylúčenie banky, aby som kúpil liek pre choré dieťa, ktorý si inak nedokážem zabezpečiť).

Kompetencia Súdnej rady sa vyjadrovať k etickým otázkam vo všeobecnosti a vydávať zásady sudcovskej etiky patrí do množiny etickej a nie právnej. Tá je charakteristická reguláciou správania, ale na rozdiel od práva, ide o reguláciu mäkkou formou.

Aj z tohto dôvodu Súdna rada či iný orgán na Slovensku priamo nevynucujú Zásady sudcovskej etiky, ktoré prijala Súdna rada v spolupráci so sudcovskými radami podľa čl. 141a ods. 6 písm. j) ústavy. Garantmi dodržiavania zásad sudcovskej etiky sú samotní sudcovia (čl. IV ods. 1

Zásad). Rovnako tak dokumenty, ktoré prijíma Súdna rada v rámci svojej kompetencie, majú formálnu povahu stanovísk, odporúčaní a zásad. Opätovne nejde o striktne záväzné pramene správania sa, ale o mäkkú formu regulácie sudcovského správania v rovinách etiky či morálky. Pri uvažovaní som si vedomý aj prienikov medzi etikou a právom z hľadiska vyvodzovania zodpovednosti sudcov napr. § 25 ods. 2 zákona č. 432/2021 Z.z. či všeobecnej povinnosti všetkých sudcov dodržiavať etické pravidlá [§ 30 ods. 2 písm. g) zákona č. 385/2000 Z.z.], čím moje úvahy môžu dostať celkom iný náboj. Podotýkam, že len najzávažnejšie etické delikty sudcov sú spôsobilé založiť ich disciplinárnu zodpovednosť tak, ako ju hmotnoprávne upravuje zákon č. 385/2000 Z.z.

Pri konkrétnych prípadoch posudzovania dilem sudcov v oblasti etiky môže prísť k prieniku medzi legálnou kategóriou a etickou kategóriou rovnakého inštitútu. K prieniku mohlo prísť na prvý pohľad aj v predmetnom prípade, ktorého výsledkom bolo uznesenie Súdnej rady č. 352/2025, kedy sudca upozorňoval svoju kolegynú na jej vlastnú zaujatosť. Bez toho, aby som bližšie charakterizoval prípad, sú roviny práva (legality) a etiky odlišné. Zároveň etická dilema a uvažovanie o nej sa deje v súvislosti s inštitútmi nestrannosti a nezávislosti.

Kým právnu (legálnu) rovinu má riešiť sám sudca v teste subjektívnej nestrannosti alebo účastník konania v teste objektívnej nestrannosti s konkrétnymi právnymi dôsledkami (vylúčenie/nevylúčenie z konania a rozhodovania vo veci) s prezumpciou nestrannosti, tak etická rovina je viac komplikovaná. Týka sa otázok vhodnosti a hraníc kolegiálnych vzťahov medzi členmi senátu alebo sudcami na (konkrétnom) súde. Rovnako tak významnou časťou etickej roviny je to, ako môže iný sudca signalizovať druhému prípadnú zaujatosť alebo sprostredkovať mu svoje pocity ohľadom jeho zaujatosti či zaujatosti niekoho iného.

Okrem roviny nestrannosti je dotknutá aj rovina nezávislosti, kedy je dôležitou otázkou práve ochrana sudcov pred vnútornými aj vonkajšími tlakmi na svoju rozhodovaciu činnosť. A to aj v oblasti procesných rozhodnutí či všeobecného postupu vo veci. Už z tejto kusej analýzy je vidieť, že etické úvahy sú oveľa širšie ako úvahy právne. Etika nie je redukovaná na právo, ale pokrýva širšie spektrum otázok aj keď na pozadí právnych inštitútov, akými sú nezávislosť a nestrannosť.

Súdnu radu ako orgán sudcovskej legitimacy považujem za vhodné fórum pre deliberáciu ohľadom sudcovskej etiky. Legalita a legitimita sú prekrývajúce ale aj odlišné pojmy, pričom Súdna rada má za úlohu rozvíjať sudcovskú legitimitu a to aj prostredníctvom etiky. V konkrétnom prípade uznesenia č. 352/2025 Súdna rada neuviedla, či konkrétna sudkyňa bola alebo nebola zaujatá – čo by bolo mimo rámca etickej roviny a v opačnom prípade by Súdna rada zasahovala do roviny právnej, ktorá sa má rozhodovať v súdnom a inštančnom postupe.

Súdna rada sa snažila nastaviť abstraktné hranice vo vzťahoch a komunikácii kolegov v dimenziách nestrannosti a nezávislosti. Či to urobila správne a dostatočne jasne, ukáže až čas. Chápem obavu kolegu M. Fečíka pred prílišnou ingerenciou Súdnej rady do sudcovskej etiky, ale práve stanoviská tejto inštitúcie v etických dilemách sú spôsobilé častokrát problém, ktorý by sa mohol opakovať v budúcnosti, vyriešiť. Je prakticky nemožné (a zbytočné) podobné etické dilemy riešiť prostredníctvom právnych pravidiel. Odporúčanie či stanovisko Súdnej rady sú, naopak, vhodným prostriedkom pre rozhodovanie podobných vecí, ktoré či sa nám to páči alebo nie, vplývajú na legitimitu justície. Stanoviská Súdnej rady ako som uviedol v prvej časti svojho vyjadrenia sú formulované všeobecne, aby nielen určili mantinely pre riešenie konkrétnej situácie, ale aj zároveň nastavili pravidlá etického správania sa sudcov *pro futuro*. Súdna rada svojou kompetenciou v oblasti etiky plní aj svoju úlohu ochrancu nestrannosti a nezávislosti súdnej moci, ktoré majú aj svoju etickú rovinu a tým pomáha naplňovať imperatív o legitimitu súdnej moci.

V Bratislave dňa 23. novembra 2025

Tomáš Ľalík